

Mestmonsters gewogen en te licht bevonden

Wat te doen als monsters zijn afgekeurd

De afgelopen maanden is er zeer veel onrust geweest rond het afkeuren van mestmonsters. Waarom zijn monsters zo belangrijk? Waarom moet een monster een bepaald gewicht hebben? En wat kunt u uw klanten meegeven als monsters zijn afgekeurd en een forfaitaire waarde is toegekend?

Een veelgehoorde opmerking was de afgelopen tijd: waarom stoppen we niet met bemonsteren en vervoeren we alle mest op basis van forfaitaire waarden? Zowel leverancier als afnemer weet dan vooraf waar hij aan toe is, einde van alle discussie. Maar zo simpel is de zaak natuurlijk niet. In de jaren negentig van de vorige eeuw hadden we een forfaitair systeem en ook toen waren er klachten, vooral van varkens- en pluimveehouders die meer mest moesten afvoeren dan ze produceerden. Daarnaast was de acceptatie van mest door de akkerbouwer veel lager dan nu, omdat onduidelijk was hoeveel mineralen de mest nu echt bevatte.

Ook met het zicht op de huidige krappe gebruiksnormen voor de bemesting van gewassen is het van groot belang voor een landbouwer om precies te weten hoeveel mineralen de mest bevat. De huidige ontwikkeling naar precisiebemesting in de landbouw kan niet zonder nauwkeurig inzicht in de gehalten van de aangevoerde mest.

Geen goede maat

Sector en overheid hebben een gezamenlijk belang om het gebruik van forfaitaire waarden zoveel mogelijk uit te sluiten. Forfaitaire waarden zijn immers vrijwel nooit een goede maat voor de mineralengehalten in de af- of aangevoerde mest. Dit heeft voor de verschillende deelsectoren de volgende gevolgen en problemen:

- Veehouders voeren met forfaitaire gerekende mest meer of juist minder mineralen af dan in werkelijkheid. Vooral als de forfaits lager zijn dan de echte waarden in de mest leidt dit tot problemen, omdat ze een gat in hun mineralenboekhouding krijgen. Alle mest is afgevoerd, maar op papier moet er nog meer worden afgevoerd, of de benodigde mest is afgevoerd, maar er is te weinig mest over voor de eigen grond.
- Intermediairs krijgen vooral gaten in hun mineralenboekhouding als ze mest in opslag nemen. Er ontstaan dan verschillen tussen de H1-staat en de werkelijke inhoud van geregistreerde opslagen.

Ook de voorspelbaarheid van de gehalten van de gemengde mest in de opslag wordt hierdoor slechter. De intermediair krijgt daardoor problemen met zijn verantwoordingsplicht en heeft ook te maken met boze veehouders en akkerbouwers.

- Akkerbouwers bestellen bij de intermediair mest met gewenste gehalten. Door afgekeurde monsters krijgen zij geen gemeten waarden, waardoor zij niet weten in hoeverre zij nog moeten bijbemesten om tot de gewenste kwaliteit van het gewas te komen. De acceptatie van dierlijke mest wordt hierdoor lager, met gevolgen voor de plaatsbaarheid van het mestoverschot. Als de forfaits hoger zijn dan de verwachte gehalten van de geleverde mest kan dit ook tot overschrijding van de gebruiksnormen en bijbehorende boetes leiden.
- Co-vergisters voeren digestaat af waarin ook mestcodes (bijvoorbeeld 116, overige meststoffen) voorkomen waar geen forfaits voor zijn. Onduidelijk is welke forfaitaire waarde dan door RVO wordt toegekend.
- Laboratoria moeten veel extra handwerk verrichten om de afgekeurde monsters op een andere manier door de administratie te leiden. Daarnaast krijgen zij klagende intermediairs en veehouders aan de lijn, terwijl zij gedwongen zijn het beleid van de overheid uit te voeren.
- De overheid mist steeds meer inzicht in mineralenstromen. In de handhaving vinden er vervelende gesprekken plaats met veehouders en landbouwers die worden beboet op basis van situaties waarop zij geen invloed hebben gehad. Tevens vermindert de kracht van de handhaving doordat bij forfaitaire waarden rekening moet worden gehouden met een veel grotere onnauwkeurigheid van de berekeningen.

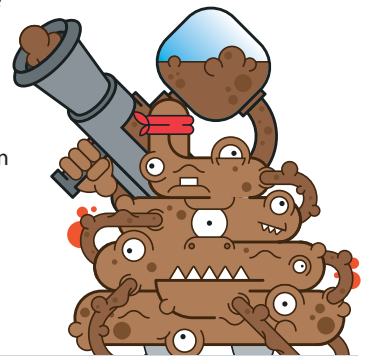
Gewicht mestmonster

Het laboratorium heeft maar een vingerhoedje met mest nodig voor de analyse. Waarom is het behalen van een gewicht van 650 of 500 gram bij een mestmonster dan zo belangrijk? Er is in het laboratorium een redelijke hoeveelheid mest in het monster nodig om dit vlak voor het maken van het analysemonster zeer goed te mengen. Hiervoor wordt een soort staafmixer met een heel hoge draaisnelheid gebruikt. Alleen door zeer goede menging (en het versnijden van de vaste deeltjes) kan een goede analyse worden gemaakt.

In de aanloop naar Minas (Mineralen Aangiftesysteem; 1998-2005) is het bemonsteren en analyseren van mest ontwikkeld. Er heeft toen wetenschappelijk onderzoek plaatsgevonden naar de manier waarop je nauwkeurig de mineraleninhoud van een vracht mest kunt bepalen. In het kader van dit onderzoek is geautomatiseerde bemonsteringsapparatuur ontwikkeld die verdeeld over de vracht vijf maal een hapje mest uit de laadstroom neemt. Hiervan is wetenschappelijk aangetoond dat het

monster dan een goede afspiegeling is van de gehalten van de hele vracht. Op dit systeem is ook een typegoedkeuring van de WUR verkregen. Overigens is zowel bij de ontwikkeling als bij de typegoedkeuring nooit een principieel punt gemaakt van de 650 gram per monster. Tijdens de testen kwamen ook lagere gewichten voor. Een intermediair heeft - afgezien van goed onderhoud - geen invloed op het functioneren van het monsterapparaat. Dit moet ook zo blijven: onafhankelijke monsternamen is hiermee geborgd. Monsters die minder wegen dan 650 gram worden - uitgaande van goed onderhoud van het monsterapparaat - niet veroorzaakt door de apparatuur, maar door het product. Inmiddels heeft het ministerie bepaald dat monsters drijfmest minimaal 500 gram moeten wegen, conform de NEN-norm die de laboratoria moeten hanteren bij het analyseren van de monsters.

TEKST: Hans Verkerk
FOTO'S: CUMELA communicatie,
BLGG AgroXpertus

Hoe om te gaan met afgekeurde monsters

Voor de leverancier en de afnemer van de mest kunnen de forfaitaire waarden grote gevolgen hebben. In veel gevallen zijn deze waarden namelijk helemaal geen goede afspiegeling van de werkelijke mineraleninhoud van de mest (die zou blijken bij analyse van het monster). Geadviseerd wordt om in plaats van de forfaitaire waarden dan ook een gemiddelde van eerdere wel geanalyseerde vrachten of de waarden van de analyse 'voor eigen oriëntatie' in de mineralenboekhouding op te nemen.

Bij de berekening van de naleving van de gebruiksnormen zal RVO uitgaan van de forfaitaire waarden. Als dit zou leiden tot het opleggen van een boete kunnen de partijen zich verweren met het gemiddelde van eerdere vrachten of de analyseuitslagen die voor eigen oriëntatie toch zijn gemaakt.

Eventueel kan het nodig zijn om een boete tot bij de rechter aan te vechten. De ervaring leert dat een rechter rekening houdt met de onnauwkeurigheid die in de forfaitaire gehalten zit. Uit processen in het verleden blijkt dat de rechter hierbij rekent met een onnauwkeurigheid van meer dan vijftig procent van de forfaitaire waarden, in het voordeel van het beboete bedrijf.

De gevolgen van het forfaitair afhandelen van vrachten mest zijn voor leverancier en afnemer veel kleiner dan op het eerste gezicht lijkt. Zowel in de bezwaar- als in de beroepsfase tegen een eventuele boete zal rekening moeten worden gehouden met het feit dat forfaits behoorlijk onnauwkeurig zijn. Het risico dat toepassing van de forfaits zal leiden tot een onherroepelijke boete is daarmee erg klein.